

EXPUNERE DE MOTIVE

Lege pentru modificarea Legii nr. 127/2017 privind instituirea Zilei Naționale de Cinstire a Martirilor din Temnițele Comuniste

I. DESCRIEREA SITUAȚIEI ACTUALE

Legea nr. 127/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 415 din 31 mai 2017, a instituit ziua de 14 mai ca Ziua Națională de Cinstire a Martirilor din Temnițele Comuniste, în amintirea evenimentelor petrecute în noaptea de 14 spre 15 mai 1948, când au fost arestați de regimul comunist numeroși tineri, intelectuali și cetățeni români care s-au opus dictaturii. Legea stabilește că această zi poate fi marcată anual de autoritățile centrale și locale, precum și de instituțiile publice de cultură, prin organizarea de comemorări oficiale, depuneri de coroane și alte manifestări destinate să cinstească memoria victimelor terorii comuniste, în limita alocațiilor bugetare aprobate.

O analiză riguroasă a contextului istoric al datei de 14 mai 1948 relevă însă o contradicție fundamentală între scopul declarat al legii și reperul calendaristic ales. Conform Ordinului Special de Operații nr. 5 Cabinet M.A.I. din 13 mai 1948, semnat de directorul general al Siguranței Statului, N.I. Popescu, operațiunea desfășurată în noaptea de 14 spre 15 mai 1948 a constituit o acțiune de arestare sistematică dirijată exclusiv și explicit împotriva Mișcării Legionare: vizați au fost legionarii întorși din Germania după 23 august 1944, cei legalizați în urma comunicatului Ministerului Afacerilor Interne din 10 decembrie 1945, cei care se încadraseră în partidele istorice, precum și cei descoperiți în organizații după 6 martie 1945. Data de 14 mai 1948 nu marchează, prin urmare, un moment al represiunii comuniste împotriva societății românești în ansamblul ei — ci o operațiune de poliție politică îndreptată specific, documentat și exclusiv împotriva unei singure mișcări politice.

Această realitate istorică creează un paradox legislativ grav: legea menită să cinstească memoria tuturor victimelor comunismului — categorie vastă ce include foști deținuți politici de diverse convingeri politice — are drept reper o dată care, în fapt, comemorează o operațiune îndreptată exclusiv împotriva unei singure mișcări politice și numai aceasta. Ziua Națională de Cinstire a Martirilor din Temnițele Comuniste a ajuns astfel să fie ancorată, prin efectul legii, într-un eveniment cu caracter sectorial și partizan, incompatibil cu vocația sa universală și incluzivă.

Această situație este cu atât mai gravă cu cât Mișcarea Legionară nu poate fi plasată, fără distincții morale esențiale, în rândul victimelor pure ale totalitarismului. Mișcarea Legionară a fost ea însăși o mișcare totalitară, care a practicat asasinatul politic ca instrument deliberat de acțiune — au fost uciși, între alții, prim-ministrul Ion G. Duca în 1933, prim-ministrul Armand Călinescu în 1939, și, în noiembrie 1940, istoricul Nicolae Iorga și economistul Virgil Madgearu, executați sumar fără nicio justificare juridică. Rebeliunea legionară din ianuarie 1941 s-a soldat cu un pogrom de o bestialitate documentată: peste 120 de evrei uciși în București în trei zile, victime torturate, sinagogi incendiate, cadavre profanate. Mișcarea Legionară a cultivat sistematic, timp de peste un deceniu, o ideologie antisemită care a contribuit la pregătirea climatului moral ce a făcut posibil Holocaustul pe teritoriul românesc.

Statul român a recunoscut explicit și irevocabil caracterul criminal al acestei mișcări prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor,

simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, cu modificările și completările ulterioare aduse prin Legea nr. 107/2006, Legea nr. 217/2015 și, cel mai recent, prin Legea nr. 241/2025. Prin art. 2 lit. f) al OUG nr. 31/2002, astfel cum a fost introdus prin Legea nr. 217/2015, legiuitorul român a definit explicit Mișcarea Legionară drept „o organizație fascistă din România care a activat în perioada 1927-1941 sub denumirile de «Legiunea Arhanghelului Mihail», «Garda de Fier» și «Partidului Total pentru Țară»”. Același act normativ incriminează, prin art. 5, promovarea în public a cultului persoanelor vinovate de crime de genocid și contra umanității, precum și promovarea de idei, concepții sau doctrine fasciste ori legionare, pedepsite cu închisoare de la 3 luni la 3 ani. Prin Legea nr. 241/2025, cea mai recentă modificare a OUG nr. 31/2002, interdicțiile au fost extinse suplimentar, consolidând angajamentul statului român față de respingerea fără echivoc a oricărei forme de promovare a ideologiei legionare.

A transforma data arestării legionarilor într-un simbol național al tuturor victimelor comunismului înseamnă, în mod inevitabil, a crea o tensiune ireconciliabilă cu propriul cadru normativ pe care statul și l-a asumat prin OUG nr. 31/2002 și legile sale de modificare. Este o confuzie morală și juridică pe care statul român nu și-o poate permite: pe de o parte, legea penală califică drept infracțiune promovarea ideologiei legionare, iar pe de altă parte, tot legea statului instituie o zi națională de comemorare al cărei reper calendaristic este un eveniment exclusiv legionar. Această contradicție normativă subminează credibilitatea întregului edificiu legislativ memorial al României.

II. SCOPUL URMĂRIT PRIN PREZENTUL PROIECT DE LEGE. SCHIMBĂRI PRECONIZATE

Prezenta propunere legislativă urmărește modificarea Legii nr. 127/2017 exclusiv în ceea ce privește data de comemorare, păstrând neschimbate toate celelalte prevederi ale legii: scopul comemorativ, categoriile de instituții implicate, modalitățile de marcare a zilei și obligațiile instituțiilor de presă publice.

Se propune înlocuirea datei de 14 mai cu data de **16 august**, dată cu o semnificație reprezentativă pentru ansamblul victimelor terorii comuniste și care respectă totodată angajamentele statului român rezultate din OUG nr. 31/2002, astfel cum a fost modificată și completată.

În noaptea de 15 spre 16 august 1952, regimul comunist a pus în aplicare Ordinul nr. 490 din 9 august 1952, prin care a organizat și executat arestarea masivă și sistematică a tuturor foștilor reprezentanți ai partidelor politice democratice — PSD, PNL și PNT — care deținuseră funcții în structurile acestor formațiuni. Spre deosebire de operațiunea din mai 1948, care a vizat o singură mișcare politică, Ordinul 490/1952 a constituit o acțiune de represiune îndreptată explicit și simultan împotriva întregului spectru al opoziției democratice românești. Victimele acestei operațiuni erau foste persoane care aparținuseră structurilor democratice ale României interbelice, care nu reprezentau nici o ideologie extremistă, ci chiar pluralismul politic pe care regimul comunist îl desființase prin forță.

Data de 16 august este, prin natura sa, incluzivă față de toate categoriile de victime ale comunismului: social-democrați, liberali, țărâniști, care fuseseră activi în viața politică democratică a țării. O zi de comemorare ancorată în această dată transmite un mesaj civic clar și universal: închisorile comuniste nu au fost un accident sau un

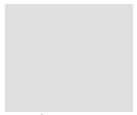
exces izolat, ci consecința directă și deliberată a unui proiect politic de anihilare sistematică a oricărei forme de pluralism și opoziție.

Spre deosebire de data de 14 mai, care este inseparabilă de o operațiune dirijată exclusiv împotriva unei singure mișcări politice calificate prin lege drept organizație fascistă, data de 16 august nu aparține niciunei mișcări sau familii ideologice în particular. Ordinul 490/1952 a vizat reprezentanții tuturor partidelor democratice, ceea ce face ca această dată să fie, prin natura documentului care o definește, neutră din punct de vedere ideologic și cu adevărat reprezentativă pentru ansamblul victimelor terorii comuniste.

Această modificare asigură coerența internă a legislației memoriale române, elimină contradicția normativă față de OUG nr. 31/2002 generată de actuala dată de comemorare și consolidează un cadru comemorativ demn, onest și cu adevărat incluziv pentru toate victimele terorii comuniste.

III. IMPACTUL ESTIMAT

Propunerea legislativă nu implică costuri bugetare suplimentare față de actuala lege și nu modifică structura instituțională sau obligațiile autorităților prevăzute în Legea nr. 127/2017. Impactul este exclusiv de natură simbolică, istorică și normativă, vizând eliminarea contradicției dintre Legea nr. 127/2017 și OUG nr. 31/2002, consolidarea integrității și credibilității memoriei colective a statului român și asigurarea conformității depline a legislației memoriale cu angajamentele normative ale României privind interzicerea promovării organizațiilor, simbolurilor și ideologiei legionare.

CRISTIAN BRINBA, USR, SENATOR,
VICTORIA STOICU, SENATOR NEAFILIAT,

Propunere legislativă pentru modificarea Legii nr. 127/2017 privind instituirea Zilei Naționale de Cinstire a Martirilor din Temnițele Comuniste

Nr. Crt.	Nume și prenume	Grup Parlamentar	Semnătură
1.	CRISTIAN GRINEA	USR	
2.	PAUN CYNTHIA	USR	
3.	CIBU SEACONU RUXANDA	USR	
4.	VICTORIA STICHY	neafiliat	
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			